

VERENIGINGS NIEUWS

Muizen van de Reeuwijksche Plassen

De noordse woelmuis troffen ze niet meer aan, maar wel de nieuwkomer huisspitsmuis. In september inventariseerde de Veldwerkgroep van de VZZ het Reeuwijksche Plassengebied op muizensoorten.

Van 12 tot en met 14 september 2003 hield de Veldwerkgroep een inventarisatieweekend voor kleine zoogdieren bij de Reeuwijksche Plassen, vlakbij Gouda. Doel was het verzamelen van nieuwe waarnemingen met speciale aandacht voor de waterspitsmuis en de noordse woelmuis.

In totaal vingen we bijna 200 muizen, verdeeld over vijf soorten. Dit waren gewone bosspitsmuis, rosse woelmuis, veldmuis, bosmuis en dwergmuis. Ook namen we nog een huisspitsmuis waar: een soort die zich heel recent in deze omgeving heeft gevestigd. Van deze soort is in dit gebied nog maar een enkele waarneming bekend.

Op twaalf plaatsen stonden in totaal 180 *live traps*. De vallen zetten we vooral uit in vochtige en natte biotopen langs de plassen, maar ook op een eiland. De noordse woelmuis is in 1966 namelijk op een van de eilandjes aangetroffen. De laatste inventarisatie vond hier plaats in 1981. Toen bemonsterden de onderzoekers alleen een aantal eilandjes in de plas Ravensberg; de noordse woelmuis troffen ze overigens niet meer aan.

Dat we de noordse woelmuis niet meer hebben gevonden, is niet verbazingwekkend. Deze soort ontbrak ook eerder al in

grote braakbalpartijen van de ransuil uit de omgeving. Het ontbreken van vangsten van de waterspitsmuis in dit, op het oog geschikte, gebied is wel opmerkelijk.

Ook opvallend is, dat de aardmuis helemaal lijkt te ontbreken. Dit blijkt onder andere uit het relatief vaak vangen van de concurrentiekrachtige veldmuis in 'typische' aardmuisbiotopen, zoals vochtige ruigtes en rietlanden. De aardmuis kwam evenmin in de braakballen voor. Het lijkt erop, dat de areaalgrens van

Tijdens het kamp werden vijf soorten muizen gevangen, waaronder de dwergmuis. Foto: Jan Buys

deze soort zich nog een stuk ten oosten van de Reeuwijksche Plassen bevindt, in de provincie Utrecht.

Kees Mostert

Vereniging en bureau

Geleidelijk aan worden steeds meer activiteiten van de vereniging uitgevoerd door het bureau. Om de structuur van de vereniging aan die situatie aan te passen, heeft het bestuur plannen om een stichting op te richten waaronder alle bureauactiviteiten zullen vallen. De precieze vorm is nog niet duidelijk.

Op de volgende ALV (24 april 2004) wordt het voorstel aan de leden voorgelegd. In het maartnummer van Zoogdier zal een artikel worden geschreven met een uitleg. Maar al eerder kunt u de informatie vinden op de website van de vereniging. Daar kunt u ook uw mening kwijt en op die manier inspraak hebben in de plannen.

Oproep

Het bestuur heeft de laatste tijd veel energie en tijd gestoken in de structuur van de vereniging en het bureau. Daarbij is aan een aantal echte verenigingsactiviteiten minder aandacht besteed dan iedereen zou willen. Het bestuur streeft naar uitbreiding met een actieve VZZ-er die het contact met de leden als kernpunt in zijn (haar) portefeuille heeft. Interesse? Neem contact op met Ton Bosman, e-mail: driekamp@hetnet.nl of telefoon 0317-350701

Geslaagd Beversymposium te Arnhem

De Beverwerkgroep van de VZZ organiseerde op 13-15 oktober in Hotel Haarhuis te Arnhem het zeer goed verlopen 'Third International Beaver Symposium'. Uit Nederland, maar met name uit het buitenland, kwamen ongeveer 110 (!) deskundigen en geïnteresseerden bijeen om nieuw verkregen kennis en inzichten over de Europese en de Amerikaanse bever, twee nauw aan elkaar verwante soorten, uit te wisselen.

Opvallend was het groot aantal Oost-Europeanen (ongeveer dertig personen) dat aan dit symposium deelnam. Zo namen onderzoekers uit vele hoeken van Rusland deel. Overigens met resultaten van vooral beschrijvend onderzoek, zoals naar de effecten van bevers op vegetatie en op waterbodenvormende processen. Ook Midden-Europa was goed vertegenwoordigd, met name Duitsland en Oostenrijk. In deze landen krijgen vooral de mogelijkheden van én problemen bij het beheer van de daar goed gediende beverpopulaties de aandacht. Herintroducties vormen nog steeds een belangrijke reden

voor onderzoek naar de bever, maar leveren nauwelijks meer nieuwe gezichtspunten op. Er is ook een grote schat aan informatie over het verloop van herintroducties, gebundeld in fraai verzorgde publicaties. Het overal optredend succes van herintroducties deed bij mij de vraag rijzen, waarom de bever in het verleden op veel plaatsen is uitgestorven. Het antwoord is, naar mij steeds verzekerd werd, eenvoudig: door de hoge jachtdruk.

Vaak is een herintroductie echter zo'n succes, dat geboortoverschotten problemen opleveren, namelijk als er sprake is van (de kans op) schade of overlast. Er blijkt daarbij een frappant verschil te bestaan tussen Scandinavië en de rest van Europa. In het noorden van Europa wordt de jacht op bevers zonder veel mitsen en maren beoefend (iets, dat je terugziet bij het jagen op walvissen door Noren en IJslanders?), terwijl in de rest van Europa alleen al het praten over de jacht op bevers de wenkbrauwen doet fronsen.

Experimenteel onderzoek aan bevers blijkt vooral een Scandinavische en Anglo-Ameri-

kaanse aangelegenheid te zijn, waarbij ook Nederland echter een duidelijke rol vervult. Onderwerpen, die hierbij aan de orde komen, zijn de voorkeur voor een bepaalde wilgesoort als voedselbron en het hoe en waarom van het aanleggen van voedselvoorraden, zogenoemde caches, door bevers in bepaalde regio's, terwijl dat elders nooit gebeurt.

De bever lijkt zich in de meest uiteenlopende biotopen goed te kunnen handhaven, als er maar water en wilgen aanwezig zijn. Dat werd nog eens geïllustreerd op de afsluitende excursie naar de Millingerwaard/Gelderse Poort. Bij prachtig weer werden de deelnemers vergast op extreem lage waterstanden van de Waal en in de kleigaten. Burchten waren helemaal droog komen te liggen en konden zonder bezwaar worden bekeken. En op drooggevallen oevers waren veel fraaie voetsporen te zien. Voor de deelnemers die vertrouwd zijn met een beverbiotoop van vlakke moerasgebieden was het haast onvoorstelbaar dat de bever hier te maken heeft met verschillen in waterstand van meer dan vijf meter; in dit extreem droge jaar zelfs tien meter verschil met de hoogste waterstanden uit de jaren '90!

Alle deelnemers die ik heb gesproken waren enthousiast over deze bijeenkomst en over de organisatie: met veel ruimte voor papers en posters (met mijns inziens wat weinig scherpte in de discussies), drie efficiënt geplande dagen, zonder toeters en bellen. Vilmar Dijkstra en zijn team kregen terecht veel waardering voor al hun (voorbereidend) werk; de VZZ is in beverland op de kaart gezet!

De redactie van Lutra is op dit moment bezig met het redigeren van voordrachten en posters die ter publicatie zijn aangeboden. Over een paar maanden kan elke lezer van Lutra een groot deel van het gebodene zelf nalezen.

Radio 1 besteedt aandacht aan het symposium. Foto: Jeroen Reinhold

Vacature projectcoördinator zoogdieratlas Limburg

De Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ) en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL) starten in 2004 met het samenstellen van een Atlas van de zoogdieren in Limburg. Het werk voor de atlas is verdeeld in twee fasen: 1) het genereren van een provincie dekkende database en 2) het samenstellen van de atlas. De vacature betreft vooralsnog alleen de uitvoering van fase 1. In deze fase worden de bestaande gegevens bijeen gebracht en op betrouwbaarheid gecontroleerd, wordt een netwerk van vrijwilligers opgebouwd voor het opvullen van witte plekken en wordt een digitale databank met verspreidingsgegevens samengesteld. Het aanvullende veldwerk zal grotendeels door leden van de twee verenigingen uitgevoerd worden. Voor het digitaliseren van de verzamelde gegevens beschikt het NHGL over een datatypist. Voor de controle van de verzamelde gegevens wordt een adviescommissie ingesteld. Om dit project een goede start te geven zijn beide organisaties op zoek naar een

De coördinator komt in dienst van de VZZ. Hij/zij krijgt als standplaats het kantoor van het NHGL in het GroenHuis te Roermond.

WIJ VRAGEN

- Academisch/HBO werk- en denkniveau
- Goede organisatorische en contactuele eigenschappen
- Kennis van zoogdieren en verspreidingsecologisch onderzoek
- Ervaring met projectmanagement
- Ervaring met geautomatiseerde dataverwerking
- Kennis van Limburg is een pre

projectcoördinator (m/v)

BELANGRIJKSTE TAKEN

- Opzetten van de projectorganisatie, waaronder het opzetten van een netwerk van vrijwillige waarnemers
- Verwerven van aanvullende gegevensbestanden van derden
- Het zorgdragen voor de controle en validatie van de waarnemingen tot een moederbestand
- Coördinatie van de invoer van data in een moederbestand
- Samenstellen van een voorlopige atlas met verspreidingskaarten en annotatie
- Coördineren van de vrijwillige veldwerkers om witte vlekken in de voorlopige verspreidingskaarten weg te werken

De coördinator rapporteert aan het projectmanagement van VZZ en NHGL over de voortgang.

Het werk van de projectcoördinator moet een digitaal bestand opleveren, dat geschikt is voor statistische bewerkingen en het samenstellen van verspreidingskaarten. Dit bestand vormt de basis voor de uitvoering van fase 2 van het atlasproject: het bewerken van de database en het schrijven van de atlas.

WIJ BIEDEN

- Een zelfstandige functie in een klein team met een open informele werksfeer
- Een parttime aanstelling van gemiddeld 16 uur per week gedurende 2 jaar
- Een salaris afhankelijk van leeftijd en ervaring oplopend tot maximaal € 940,- bruto per maand, uitgaande van eerdergenoemde parttime aanstelling
- Flexibele werktijden met mogelijkheden tot thuiswerk (in overleg)

Reacties met curriculum vitae graag vóór 15 januari 2004 sturen naar

VZZ

t.a.v. Dennis Wansink
Oude Kraan 8
6811 LJ Arnhem of
d.wansink@vzz.nl

Inlichtingen over deze vacature bij
Dennis Wansink (VZZ)
telefoon 026-3705318
of
Henk Heiligers (NHGL)
telefoon 0475-386471

Atlas van de zoogdieren van Limburg

Woensdag 12 november is onder het genot van een biertje de samenwerkingsovereenkomst tussen VZZ en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg getekend. Het betreft de productie van een atlas van de zoogdieren van Limburg. Dit project moet in 2004 van start gaan.

Voor de coördinatie van het project zal een projectcoördinator aangetrokken worden. De sollicitatieprocedure hiervoor start in januari 2004.

Frans Coolen en Ton Bosman als ondertekenaars.
Foto: Henk Heiligers

Uit de vereniging

Wie aanwezig was op de Algemene ledenvergadering van 22 november heeft kunnen horen dat de VZZ in 2003 weer zeer actief was. In de week vóór de ledenvergadering organiseerde de VZZ voor, de tweede keer, de Braakbalpluisweek, samen met tien natuurmusea en de Vrije Vogel Club. Een maand daarvoor vond het eerste, echte Internationale Beversymposium plaats; zelfs vanuit Argentinië (Vuurland) was men naar Arnhem afgereisd. De Beverwerkgroep van de VZZ was verantwoordelijk voor een werkelijk subliem verlopend symposium. Ongeveer 110 deelnemers wisselden kennis en ervaringen uit. Ook de andere werkgroepen zaten niet stil. Er waren Boomarterweekenden, Eikelmuisweekenden, Vleermuisweekenden, Muizenweekenden, Beverweekenden, de jaarlijks terugkerende VLEN-dag en het zomerkamp van de Veldwerkgroep. Ook de redacties van de tijdschriften zaten niet stil. Na de vormgeving van Lutra gemoderniseerd te hebben is de redactie begonnen aan het inhalen van de achterstand van de uitgekomen nummers. Dit gaat zeer voorspoedig. Ook wordt meer aandacht aan de (Engelse) taal gegeven door het inschakelen van vertalers. Het Publicatiefonds Lutra heeft dit met een gift mogelijk gemaakt. Dit fonds heeft ook geld geschonken voor het maken van een reclamefolder over Lutra. Deze is verspreid onder universiteiten en onderzoeksinstituten in de hele wereld. De resultaten van de jongste activiteiten van de Zoogdierredactie zult u volgend jaar bij het verschijnen van het eerste nummer kunnen aanschouwen.

Op het vlak van projecten was het een druk jaar. Het aantal verzoeken om terreinen op de aanwezigheid van zoogdieren te onderzoeken neemt nog steeds

gestaag toe. Van de circa 60 projecten, die we dit jaar uitvoerden (gegevensleveringen niet meegerekend), had 50% betrekking op inventarisaties ten bate van milieu-effectrapportages of het aanvragen van een onthefing Flora- en faunawet. Soms gaat het overigens om extreem kleine terreinen, zoals een gebouw of een bomenlaan. Deze inventarisaties vergen veel tijd, maar we zijn blij dat ze aangevraagd worden. Het toont aan dat overheden, terreinbeheerders en ondernemingen zich bewust worden van het belang om eerst de natuurwaarde van een terrein te onderzoeken, voordat 'de schop de grond in gaat' of de 'bijl de boom in'. Helaas zijn er nog steeds instanties, die het bestaan van de Flora- en faunawet niet kennen of negeren. Nu is het ook niet altijd gemakkelijk om te achterhalen wat precies gedaan moet worden om aan de verplichtingen van de wet te voldoen. Via de cursus 'Vleermuizen en planologie' proberen we opdrachtgevers en uitvoerders van inventarisaties hierover duidelijkheid te verschaffen; althans aangaande de vleermuizen. Dit blijkt effectief. Opdrachtgevers worden kritischer naar de uitvoerders, zo bleek in 2003.

De andere 50% van de projecten bestond uit activiteiten, die de VZZ zelf initieerde of activiteiten die voortvloeiden uit het landelijk soortenbeleid. Zo hebben alle provincies kort geleden hun soortenbeleid vastgesteld. Om dat uit te kunnen voeren moet bekend zijn waar (zoogdier)soorten voorkomen. De VZZ helpt de provincies daarbij. Voorbeelden van VZZ-initiatieven zijn de eekhoornnesttellingen, de Landelijke Telavond, het (weer) toegankelijk maken van kerkzolders voor vleermuizen, hazelmuisinventarisaties, onderzoek naar vleermuizen in de Gelderse Poort en

AGENDA

9-12 maart 2004
2nd Bats and Forests Symposium and Workshop
 Hot Springs, Arkansas, USA
 Info: www.batcon.org/home/nasbr/index.html
 Voertaal: Engels

Eind maart 2004
10èmes Rencontres Nationales Chiroptères
 Bourges, Frankrijk
 Info via: direction@museumbourges.net
 Voertaal: Frans

24 april 2004
Algemene Ledenvergadering VZZ
 Op de agenda de structuur van de vereniging en statutenwijzigingen

12-17 juli 2004
9th International Conference on rodent biology 'Rodens et Spatium'
 Lublin, Polen
 Info: www.ekolublin.pl/rodens

22-29 augustus 2004
XIIIth International Bat Research Conference
 Mikolajki, Polen
 Info: wieslawb@robaj.mijz.waw.pl
 Voertaal: Engels

in het Groene Hart en noordse woelmuizen in Utrecht. Samen met het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg zijn voorbereidingen getroffen voor het maken van een Atlas van de Limburgse zoogdieren. In 2004 moet dit project van start gaan.

Dennis Wansink